

Møte for lukkede dører, Stortinget 13. april 1921

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 13. april 1921 kl. 10.00.

Præsident: Gunnar Knudsen.

Dagsorden:

Munntlig innstilling fra finans- og tollkomiteen angående tollsatsene med Spanien m.v. (innst. S. A).

Præsidenten: Efter henstilling av regjeringen er møtet sat for lukkede døre. Det er præsidentens mening, at møtet bør holdes for lukkede døre, til behandlingen av mundtlig indstilling fra finans- og toldkomiteen angaaende toldsatsene med Spanien m.v. er tilendebragt. Derefter vil der bli foreslaaet holdt møte for aapne døre. Derom kan jo Stortinget i sin tid fatte beslutning.

Præsidenten foreslaar, at møtet holdes for lukkede døre.

Castberg: Jeg har gjentagende tidligere tilladt mig at gjøre opmerksom paa, at der, saa vidt jeg kan se, ifølge grundloven ikke er adgang til at holde møte for lukkede døre, forinden Stortinget har besluttet det, og i den senere tid har man derfor fremgaat paa den rigtige maate, idet spørsmålet om, hvorvidt forhandlingerne skal holdes for lukkede døre, overensstemmende med grundloven er behandlet for aapne døre. Med hensyn til selve spørsmålet om denne saks behandling for lukkede døre vil jeg tillate mig at bemerke, at det efter den uttalelse, som faldt fra præsidentstolen, jo maa forutsættes, at behandlingen av neste sak - interpellationen fra Oscar Larsen - holdes for aapne døre, og den debat, som kommer ind paa sakens realitet, vil vi saaledes altsaa under enhver omstændighet faa for aapne døre. Det maa under disse omstændigheter være berettiget at spørge om, hvad grunden er til, at denne sak da skal behandles for lukkede døre, idet jeg forutsætter, at den beslutning, som maatte bli fattet, straks blir at offentliggjøre.

Præsidenten: Præsidenten gaar ogsaa ut fra, at den beslutning, som fattes, blir at offentliggjøre. Hvad angaar spørsmålet om at indhente Stortingets tilladelse, forinden dørene lukkes, saa skal jeg meddele at naar møtet sættes for lukkede døre straks ved forhandlingernes begyndelse, saa er det mest praktisk, at dørene holdes lukket, indtil Stortinget har fattet sin beslutning. Forøvrig skulde det vel antagelig være tilstrækkelig, at det er henstillet fra regjeringen, at møtet holdes for lukkede døre. Man behøver ikke nogen særlig begrundelse; det ligger i sakens natur; dette er en indstilling fra finans- og toldkomiteen angaaende iverksættelse av maksimaltold, og den debat, som muligens derav maatte flyte, har utenriksministeren ment bør holdes for lukkede døre.

Castberg: Jeg maa fastholde, at det ikke er korrekt, at det avgjøres for lukkede døre, om møtet skal holdes for aapne

døre, og jeg kan heller ikke indse, at der er praktiske grunde, som nødvendiggjør det. Jeg vil imidlertid likesaa litt nu som tidligere, naar jeg har hævdet dette, fremsætte noget forslag; men jeg pointerer, at rigtig er det ikke. Med hensyn til at forhandlingerne angaaende indstillingen om toldtariffen skal holdes for lukkede døre, hører jeg, at dette foreslaes efter henstillen fra regjeringen. Som jeg nævnte, kan den debat, som foranlediges ved denne sak, vel neppe antages at kunne komme til at gaa utenfor rammen av den debat, som den næste sak vil foranledige, og efter præsidentens opplysning vil jeg henstille til den ærede finansminister at opplyse, hvorfor denne sak skal behandles for lukkede døre.

Præsidenten: Præsidenten vil gjøre oppmerksom paa, at Stortinget ikke endnu har besluttet at holde forhandlingerne for lukkede døre. Skal vi ha debat om, hvorvidt dørene skal aapnes eller ikke, og regjeringen gives adgang til denne debat, saa faar vi aapne dørene. Vi kan ikke ha lukkede døre og la regjeringen debattere, det vil være i strid med forretningsordenen. Præsidenten vil henstille til hr. Castberg at frafalde videre debat.

Castberg: Jeg er ganske enig med præsidenten. Men jeg har bedt statsraaden opplyse om, hvorfor denne sak skal behandles for lukkede døre.

Præsidenten: Dertil er ikke adgang, naar dørene er lukket. Da ser præsidenten sig nødt til at aapne dørene.

Castberg: Dørene er ikke lukket. Faktisk er de kanskje lukket; men Stortinget maa ta beslutning om at lukke dørene.

Præsidenten: Præsidenten ser da ingen anden utvei end at aapne dørene. Præsidenten vil atter henstille til hr. Castberg at frafalde sit forslag.

Castberg: Jeg har ikke stillet noget forslag; jeg har kun gjort oppmerksom paa, hvad der efter min mening maa være det korrekte; jeg kan innskranke meg dertil.

Blakstad: Det forekommer meg at denne samtale mellem præsidenten og hr. Castberg ikke her hører hjemme. Det er ikke nogen i salen som har hørt hvad der er blit sagt.

Præsidenten: Præsidenten vil sette forslaget under votering.

Castberg: Jeg vil bare faa gjøre en liten bemerkning i anledning av hvad der blev uttalt av hr. Blakstad. Det forekommer meg noget letvint at behandle spørsmålet om hvad grundloven kræver i dette spørsmåal, paa den maate som hr. Blakstad gjorde.

Præsidenten: Præsidenten vil henstille at man ikke har nogen debat om dette.

Blakstad: Hvad jeg paatalte det er, at der skal tales saa det kan høres i salen. Det har foregaaet her en samtale mellem præsidenten og hr. Castberg, som ingen har hørt. Det er det jeg har paatalt.

Votering:

Præsidentens forslag - at møtet holdes for lukkede døre - bifaldtes enstemmig.

Præsidenten: Præsidenten skal derefter foreslaa at regjeringens medlemmer, kontorchefen, funktionærerne ved Stortingets kontor og referenter som er ansat i Stortinget og tillike traktatkommissionens formand, stiftamtmand Gram, gives adgang til møtet, og da ingen har uttalt sig derimot ansees det som enstemmig bifaldt.

Der foreligger til behandling:

Munntlig innstilling fra finans- og tollkomiteen angående tollsatsene med Spanien m.v. (innst. S. A.)

Angaaende saken i dens almindelighet uttalte

F. L. Konow (komiteens ordfører): Jeg skal nærmere begrunde denne indstilling. Efterat den spanske handelstraktat utløp den 3. februar kom der fra spansk side forslag om at den gamle traktat skulde staa ved kraft indtil 30. marts. Det ansaaes ønskelig fra norsk side at de traktatbundne satser gjensidig blev gjældende i ovennævnte tidsrum og ogsaa senere under de paagaaende forhandlinger om en ny handelsoverenskomst med Spanien. Kongen meddeltes derefter av Stortinget bemyndigelse til at træffe bestemmelse om at de indtil 3. februar d.a. likeoverfor Spanien traktatbundne toldsatser fremdeles indtil videre opretholdes. Da den spanske toldtarifs maksimalsatser blev bragt i anvendelse paa norske varer fra 20. marts bortfaldt imidlertid forutsætningen for bibehold av de nugjældende norske toldsatser. Fra 20. marts da traktaten maatte ansees at være sat ut av kraft skulde der saaledes paalægges forandrede satser for en række artikler nævnt i toldtariffens slutningsbestemmelse, men av hensyn til Portugal og Frankrige med hvilke lande Norge fremdeles har tarifavtaler forment departementet at den bedste fremgangsmaate vilde være at der gaves kongen bemyndigelse til at træffe bestemmelse om, at de indtil 3. februar traktatbundne satser indtil videre fremdeles blir gjort gjældende for en del varesorter. Derefter skulde der være adgang til at la de norske toldsatser paa spanske varer ved det nu indtraadte traktatbrudd gjøres gjældende efter § 2 i toldtariffen og saa automatisk gaa over til almindelige maksimalsatser. Komiteen har konferert med departementet om den endelige form for en konklusion, idet den mente at der kunne findes en klarere form end den som var foreslaat i propositionen, og den er nu blit enig om en ny konklusion. Jeg skal til slut citere komiteens indstilling til Stortinget. Komiteen anmoder Stortinget om at fatte følgende beslutning:

"Kongen bemyndiges til at træffe bestemmelse om, at de i toldtariffens slutning fastsatte toldsatser der skal træ i kraft efterhaanden som de med Spanien, Portugal og Frankrig indgaaede overenskomster angaaende indførselstolden for visse varer ophører at gjælde indtil

videre ikke skal komme til anvendelse, uagtet overenskomsten med Spanien er traadt ut av kraft."

Hornsrud: Jeg har været noget i tvil om hvorledes jeg skulde stille mig i denne sak. At Spanien har gaat til dette skridt nu under forhandlingerne synes jeg ikke er ganske rigtig, men jeg er i tvil, om det er rigtig av os at svare med samme mynt. Det er jo saa at en toldkrig indledes paa den maate, at den ene part tar et skridt og den anden part et tilsvarende skridt. Naar saa begge skridt tilsammenlagt ikke bringer nogen løsning faar man næste avsnit: Et nyt skridt fra den ene part, som fører et nyt skridt fra den anden part med sig igjen. Nogen løsning ligger ofte heller ikke deri. Jeg er tilbøilig til at tro at man da kom lettere ut av den toldkrig som nu fra Spaniens side er indvarslet ved at svare paa en mer hensynsfuld maate - enten ved ikke at sætte de ordinære maksimalsatser i virksomhet eller ved at sætte de i virksomhet kun forsaavidt angaar vin. I komiteen blev der imidlertid fra de øvrige medlemmer av komiteen rettet saa sterke henstillinger til os socialister om at vi ikke burde indta noget avvigende standpunkt til selve indstillingen, fordi det vilde skade vore interesser og vore forhandlere, at vi fandt at maatte bøie av. Vi forbeholdt os imidlertid at foreslaa et tillæg til denne indstilling omtrent av følgende indhold: "Kongen bemyndiges endvidere til i medhold av toldtariffens § 2 at træffe bestemmelse om at maksimalsatser paa indførte varer fra Spanien indtil videre ikke trær i kraft." Eller vi vilde ha foreslaat som her nævnt, men med saadan avslutning: "... kun trær i kraft forsaavidt angaar vin." Det er dette som gir uttryk for hr. Nygaardsvolds og min opfatning i denne sak, men som sagt vi bøiet av, fordi vi vilde nødig komme til at staa i den belysning - selvom det selvfølgelig ikke var tilsigtet fra vor side - at vi skulde komme til at skade vore interesser og vore forhandlere. Men jeg fandt det nødvendig at gi denne meddelelse, da jeg tror vi ikke kommer tilende i denne sak med et forslag efter komiteens indstilling. Jeg er ræd for at vi faar et "derefter " og da kan det være godt at ha tat dette forbehold, ti det kunne kanske komme til at vise sig, at det hadde været mere rigtig at gaa frem paa den av mig antydede maate end den som antagelig blir besluttet. Jeg vil tilføie at det forslag som nu er fremsat paa komiteens vegne angaar, som ordføreren sa, de ekstraordinære bestemmelser som staaar bakerst i toldtariffen. Ved at sætte de ut av kraft trær automatisk de ordinære maksimalsatser i virksomhet. Der vil da være anledning til for Stortinget at rette en henvendelse til kongen om ikke at anvende maksimalsatserne. Der vil ogsaa være anledning til ifølge § 2 i toldtariffen for kongen at træffe saadan bestemmelse, men den maa i tilfælde forelægges for Stortinget. Jeg vil henstille at man er opmerksom paa den side av saken, ti vi ønsker nemlig ikke at tilspidse denne toldkrig. Man bør gjøre alt mulig for at komme ut av den, og jeg skulde anta at Stortinget ogsaa stort set er enig deri.

Stousland: Jeg vil gjerne tillate mig at spørre den ærede komiteordfører hvorledes denne indstilling er at forstaa? Jeg

maa bekjende at jeg for mit vedkommende ikke har let for at læse den. Vi har jo tidligere hat anledning til at se forskjellige indstillinger angaaende toldforandringer, men det har da gjerne fremgaat av indstillingen, hvad man mener. Det har ikke lyktes mig at faa helt paa det rene, hvad det betyr og jeg vil derfor spørre den ærede komiteordfører, om det er saa at forstaa at der nu skal etableres nye toldsatser og formodentlig maksimalsatser paa varer fra Spanien? Det vil altsaa si at man under dyrtiden skal forhøie priserne, at man under de nuværende konjunkturer skal etablere nye og forhøiede toldsatser. Jeg skal ikke komme ind paa dette spørsmåls realitet netop nu. Men jeg vil ogsaa faa lov til at rette det spørsmål til den ærede komites ordfører: Er det saadan at forstaa at de satser som efter indstillingen skal vedtages f.eks. paa frugter, skal gjælde disse frugter - vi faar eksempelvis appelsiner - ogsaa naar de ikke indføres fra Spanien, eller om det kun er varer indført fra Spanien eller med spansk oprindelsesbevis? Naar jeg har faat bragt det paa det rene, blir det vel at votere. Da vil jeg si, at situationen har vel nødvendiggjort dette, det er de senere tiders dispositioner som har fremkaldt denne situation, men det forekommer mig at tiden er lidet beleilig. Men vi raader vel ikke for det, og naar jeg stemmer for indstillingen er det fordi jeg ikke ser nogen utvei, jeg gjør det nødt og tvungen, som det engang blev sagt, men jeg reserverer mig mot at jeg ved den stemmegivning skal være forpligtet eller bunden til at vedta andre bestemmelser, andre bevilgninger, som i anledning av disse spørsmål maatte bli forelagt os.

Statsraad Hagerup Bull: Den sidste ærede talers uttalelse gav mig det indtryk at han ikke med særlig omhu engang har læst den kortfattede proposition som foreligger. Men jeg skal indrømme at erfaringsmæssig er disse bestemmelser og de forandringer som indtrær i dem saa pas lidet overskuelig, at det er forstaaelig om den ærede repræsentant ikke er kommet helt ind i saken. Jeg tror ikke det vil være mulig at gi fullstændig rede for det, saaledes at det vil forstaaes av alle, medmindre man følger med i toldtariffen. Jeg skal bare kort si, at hvad der foreslaaes er, at de toldtariffbestemmelser som indeholdes i den almindelige toldtariff skal vedbli at gjælde, uagtet der er et tillæg til toldtariffen som sier at efterhaanden som traktaterne med vinlandene trær ut av kraft skal nye bestemmelser komme til anvendelse. Disse nye bestemmelser som findes i toldtariffen side 77 og 78 medfører høiere minimalsatser, og følgen av at man lar dem trær i kraft vil være den at for alle andre lande end Spanien kan man si - som her staar i en særstilling - baade Frankrige og Portugal og de lande som man ikke har tariffbundne avtaler med, Italien f.eks., vil der komme en væsentlig høiere told paa de varer det her gjælder end nu er tilfælde. Det er for at der ikke skal bli en høiere told overfor disse lande, det er derfor at man foreslaar dette. Det er altsaa for at man ikke under de forhandlinger som nu foregaar for eksempel med Frankrike, skal bringe det dertil at man paa den anden side skal føle sig stødt over at der midt

under forhandlingerne sker væsentlige toldforhøielser, det er for ikke at frembringe dette indtryk, at man begjærer Stortingets samtykke til at de tidligere toldtarifbestemmelser kan vedbli at gjælde. Jeg antar at hr. Stousland vil føle sig beroliget forsaavidt.

Saa er der et andet spørsmaal, og det er et spørsmaal som i og for sig ikke hadde behøvd at forelægges for denne forsamling. Det er om maksimalsatserne skal komme til anvendelse overfor Spanien. Forholdet er nemlig det, at efter toldtariffens indledende bestemmelser vil maksimalsatserne uten videre komme til anvendelse, hvis man ikke træffer nogen motsat bestemmelse. Forsaavidt er vistnok stillingen den, at Spanien har anset det som en automatisk virkning av at traktaten traadte ut av kraft, at maksimalsatserne maatte komme til anvendelse overfor Norge, og paa samme vis er den automatiske virkning av at Spanien har indført maksimalsatser, at vore maksimalsatser efter toldtariffen kommer til anvendelse overfor Spanien. Der behøver ikke at ligge noget aggressivt skridt i hvad Spanien har foretat overfor os, og der ligger ialfald intet aggressivt skridt i at vore maksimalsatser nu uten videre kommer til anvendelse. Jeg er enig med hr. Hornsrud i at det er betænkelig under de nuværende forhold at gaa til aggressive skridt, men det er som sagt ikke tilfældet fra vor side. Men at der allikevel kan være delte meninger om hvad der er hensigtsmæssig overfor Spanien, det forstaar sig, og jeg skal forsaavidt faa lov til at gjøre opmerksom paa at traktatdelegationens formand, minister Wedel, først hadde tat det standpunkt at han mente at maksimalsatserne ikke skulde komme til anvendelse overfor Spanien, men efter at være blit opmerksom paa at dette var en automatisk virkning, som vilde indtræ, hvis man ikke traf motsatte foranstaltninger, har han skiftet standpunkt, og har uttalt sin enighet i at maksimalsatserne kommer til anvendelse. Jeg mener altsaa at dette belyser at der selvfølgelig kan være delte meninger om denne ting, men at der ialfald maa være meget gode grunde for at ta det standpunkt som regjeringen har tat, og som jeg mener nu ogsaa - i overensstemmelse med minister Wedels forstaaelse - vil kunne skaffe os den bedste position i de fortsatte forhandlinger. Der er visselig ogsaa her enighet om at det er ønskelig at man snarest mulig kan komme til en ordning med Spanien, og jeg er ikke i nogen tvil om at der fra alle sider vil bli lagt godviljen til for at forhandlingerne snarest kan bli bragt igang, og at de kan bli søkt ført til et lykkelig resultat.

Jeg skal sluttelig bare faa tilføie, at det forholder sig som av komiteens ordfører uttalt, at den konklusion som foreligger fra komiteens side, er tiltraadt av departementet. Den konklusion som findes i propositionen, er i sit indhold overensstemmende dermed, og den slutter sig nærmest til den tidligere avfatning, men komiteen har ment at den avfatning som nu er foreslaat, vil være tydeligere, og jeg har forsaavidt intet imot at tiltræ den.

F. L. Konow: Det er som repræsentanten hr. Stousland sa, ikke ganske let at finde ut av disse saker, for alt det som

vedrører toldtariffen, er meget vanskelig. Den er tilblit paa forskjelligt tidspunkt, og de forskjellige satser er sat saaledes ind i hverandre at man næsten maa ha en egen mand til at veilede sig, naar man skal komme frem med disse saker, og komiteen maatte derfor ogsaa tilkalde assistanse fra departementet for at være fuldstændig klar over saken, samtidig som den hadde toldtariffen for sig. Men hvis man ser paa toldtariffen side 77, vil man være klar over at de slutsatser som der er tale om skal anvendes likeoverfor Spanien, Portugal og Frankrike, hvis Norge kommer i toldkrig med dem, henger sammen. For nu at komme klar av dette forhold er det departementet mener at man skal la disse satser samlet vedvare indtil videre, og derefter skal da spanske varer kunne behandles efter § 2, og den sier at man kan la satserne for spanske varer rent automatisk gaa over fra minimal indførselstold til maksimal indførselstold. Det vil altsaa udelukkende komme til at gjælde spanske varer. Det er klart, at naar man skal faa en ekstra told paa spanske varer, maa man ogsaa sørge for, at der blir oprindelsesbevis for den slags varer. Komiteen mente, at konklusionen var noget uklar i propositionen og fik altsaa sammen med departementet utarbeidet en ny konklusion, hvorved altsaa denne sak skulde bli bedre belyst. Med hensyn til satsernes ikrafttræden har man talt om det, og man har ment, at det vilde være det rigtigste at la satserne træ ikraft, efterhaanden som varerne blev skibet fra Spanien, altsaa bli sat i kraft fra skibningsdato, men ikke la de forhøiede satser ramme de varer, som var underveis fra Spanien til Norge.

Castberg: Jeg kan godt forstaa, at den foreliggende proposition og indstilling kan gjøre et noget uklart indtryk. Efter de forklaringer, som er fremkommet, gaar jeg ut fra, at man er paa det rene med sammenhængen. Forholdet er jo det, at efter den anmerkning, som er indført i toldtariffen side 77-78 skal, efterhvert som traktaterne med disse tre lande ophører, noget høiere satser indtræ, dog ikke saa høie som de ordinære maksimalsatser. Tariffens indledende bemerkninger § 2 sier derimot, at naar en traktat er ophørt, naar man altsaa ikke er bundet ved traktat, og vedkommende land behandler Norge ugunstigere end andre lande, saa skal tariffens ordinære maksimalsatser, som er høiere end disse specielle satser, træ ikraft. Det, som sigter paa toldkrig - siden det uttrykk er brukt er, derfor, saavidt jeg kan se, ikke de satser, som er anført i tariffens side 77 og 78 - det forutsætter bare, at traktaterne er utløpet, at de ikke binder længer - men tariffens § 2 føier til den yderligere betingelse, at vedkommende land behandler Norge ugunstigere end andre lande, og det er det tilfælde, som foreligger her. Jeg skal ikke indlate mig paa det spørsmaal, om det hadde været nødvendig at foreslaa og i tilfælde vedta en beslutning som den, der nu indstilles paa, jeg vil ikke indlate mig paa det, fordi det ikke har nogen særlig praktisk betydning, hvilke forskjellige opfatninger kan gjøre sig gjældende derom, og jeg agter, som saken foreligger, at stemme for indstillingen. Men hovedvegten praktisk set er selvfølgelig det, som staar anført i

propositionen side 2, at hvis Stortinget ikke fatter nogen beslutning i motsat retning, er det departementets forutsætning, at maksimalsatserne, altsaa de - om jeg kan kalde det - ordinære maksimalsatser, derefter uopholdelig bringes i anvendelse i overensstemmelse med bestemmelsen i toldtariffen. Den bestemmelse i toldtariffens § 2, hvortil der sigtes, er en bestemmelse, som kom ind i 1905 og fik sin nuværende form efter forslag fra vedkommende stortingskomite. I propositionen var det foreslaat, at der maatte en speciel beslutning til, forat maksimalsatserne skulde træ i kraft, naar et land behandlet Norge ugunstigere end andre lande, men vedkommende stortingskomite, den forsterkede toldkomite, foreslog dette forandret, idet den uttalte: "Komiteen nærer frygt for, at maksimaltariffens virkning ved den av tariffkomiteen og departementet foreslaaede redaktion vil kunne bli helt forfeilet eller ialfald i væsentlig grad avsvækket. Vil man først beholde en maksimaltarif, maa dog hensigten dermed være, at den som regel skal kunne gjøres gjældende uten nærmere foranstaltninger; kun paa den maate kan den, anvendt som et slags vaaben, gjøre den tilsigtede nytte. Efter det opstillede forslag vil dette nærmest bli undtagelsen, idet kongen overlates bestemmelsen om, hvorvidt maksimaltariffen overhodet skal gjøres gjældende." Den ordning, som komiteen foreslog, og som blev Stortingets beslutning, er altsaa, at dette virker automatisk. Efter mit syn paa saken mener jeg, at denne automatiske virkning skulde indtraadt straks. Men som sagt jeg skal ikke indlate mig nærmere paa det, da regjeringens forutsætning er, at straks saken er behandlet i Stortinget med det resultat, at indstillingen vedtages, vil de ordinære maksimalsatser sættes i kraft overfor Spanien.

Jeg skal ikke uttale mig i nogen større utstrækning om det forslag, som er antydnet - jeg vet ikke, om det blev fremsat - av hr. Hornsrud, men jeg vil kun si, at jeg ikke paa nogen maate vil kunne stemme for et saadant forslag. Slik som situationen ligger an og efter den maate, hvorpaa Spanien har optraadt, forekommer det mig utvilsomt, at det eneste naturlige er det, som ogsaa regjeringen har uttalt i propositionen, at denne hovedregel om maksimalsatsernes ikrafttræden automatisk anvendes. Det gaar dog ikke an at den ene part optrær paa det vis som her er skedd, og saa foretas der intet i retning av det som toldtariffen forutsætter fra den anden parts side. Og naar det spørres om, hvorvidt dette vil være gavnlige eller ikke for forhandlingerne med Spanien, saa er det naturligvis et skjønsspørsmål. Men for mig staar det saa, at det som sterkest vilde svække vor stilling overfor Spanien, det var om Spanien fik indtrykk av at det uten videre kunne by Norge, jeg hadde nær sagt, hvadsomhelst. Og den uttalelse som ogsaa foreligger fra forhandlingsdelegationen med minister Wedel i spidsen, gaar jo i samme retning. Jeg vil sluttelig bemerke, at jeg forutsætter, at naar beslutningen offentliggjøres, blir det ogsaa fra administrationens side sørget for, at almenheten meddeles underretning om, at de ordinære maksimalsatser sættes i kraft, at den underretning kommer enten straks, da regjeringen jo er paa det rene med, at den vil sette dem i kraft, eller i samme øieblik de sættes

ikraft, - at det baade utad og indad blir offentlig kjendt, at dette sker.

Jeg kunne hat lyst til at omtale en speciel side ved denne sak, nemlig maksimalsatsernes størrelse. Jeg er enig deri, at for øieblikket bør det ikke bli spørsmål om at gaa utenom maksimalsatserne. Men man kan ikke lukke øinene for, at under det skattesystem vi har med voldsomt høie toldsatser paa en række nødvendighetsartikler, baade beklædningsvarer og fødemidler, blir det en paafaldende uforholdsmæssighet mellem toldsatserne paa denslags varer og paa flere av de varer som der her er tale om. Jeg skal eksempelvis nævne, at paa vindruer blir tolden dog ikke mere end 50 øre pr. kg. Naar det gjælder mandler, rosiner, fiken o.s.v., frugter i sukker, valnøtter o.s.v., er det naturligvis ønskelig, at denslags ting kan faaes saa billig som mulig, men det er intet forhold i, at man faar saa lave satser permanent, hvis ikke traktathensyn modificerer det, som tilfældet blir selv efter de i tariffen indeholdte ordinære maksimalsatser.

Nygaardsvold: Jeg forlangte ordet for i korthet at gi min tilslutning til de av hr. Hornsrud uttalte synsmaater i saken. Jeg har mine store tvil om hvorvidt det er riktig og hensigtsmæssig for os at svare med samme mynt som Spanien har brukt overfor os i dette tilfælde. Jeg har ogsaa mine tvil om, hvorvidt det stort set er heldig at forhøie satserne for de spanske varer likeoverfor landets indbyggere i det store og hele tat. Det staar nemlig for mig slik, at en toldforhøielse netop nu vil komme enkelte folk tilgode. Jeg har nemlig den opfatning, at det er foregaat en noksaa stor import av varer fra Spanien i den senere tid, og jeg frygter for, at forbrukerne av disse varer maa betale den toldforhøielse vi her nu gaar til. Jeg kan forsaavidt være enig i indstillingen, og har derfor heller ikke optat nogen dissens i komiteen, idet indstillingen bare gaar ut paa, at de toldsatser, som tariffmæssig er fastslaat skal træ i kraft, naar handelsoverenskomsten med Spanien utløper, indtil videre ikke skal bringes i anvendelse. Men naar jeg forstaar at det er regjeringens mening at benytte toldtariffens almindelige maksimalsatser isteden, er det at mine betænkeligheter gjør sig gjældende, og det er netop av den grund, at jeg ogsaa frygter for at vi ved vor beslutning kan komme til at skade de paagaaende forhandlinger mellem os og Spanien. Saken er nemlig den, at vi ikke bare automatisk ifølge toldtariffen forhøier vore toldsatser, men vi annullerer den bestemmelse som staar i tariffens slutningsbestemmelser og gaar over til nye og delvis høiere toldsatser for spanske varers vedkommende. Det forholder sig nemlig saa, at de toldsatser som staar opregnet i tariffens slutningsbestemmelser er delvis mindre end de toldsatser som nu tænkes bragt i anvendelse; det kan bli betragtet som en særskilt utfordring fra vor side likeoverfor Spanien. Det er det jeg frygter for; det frygter jeg vil skade forhandlerne.

Det blev av hr. Castberg sagt, saavidt jeg oppfattet ham, at minister Wedel ogsaa var av den opfatning, at man skulde sætte maksimalsatserne ikraft. Jeg har ikke hørt noget fra

ministerbanken i saa henseende; det eneste jeg har hørt, og jeg sier det her, er, at det i komiteen blev oplæst en skrivelse fra minister Wedel, hvori han fraraader, at maksimalsatserne blir bragt i anvendelse. Underhaanden er det blit mig meddelt, at minister Wedel siden skulde ha skiftet syn paa saken. Men hvis saa er tilfældet, ber jeg om, at regjeringen opplyser Stortingets medlemmer om den ting. Det er ikke nok at regjeringen oplæser en saadan skrivelse bare i utenrikskomiteen, Stortingets medlemmer har ogsaa krav paa at faa høre, hvordan vore forhandlere, og især minister Wedel i dette tilfælde stiller sig i et saa viktig spørsmål som at gaa til en efter min mening skarp toldkrig med lande som vi ligger i underhandlinger med.

Utenriksminister Michelet: Det blev opplyst av statsraad Hagerup Bull.

Nygaardsvold: Jeg ber om undskyldning, jeg har ikke været oppmærksom paa at saa var tilfælde. Jeg skulde ha anset det heldigst at det var blit votert over et saadant forslag som det hr. Hornsrud refererte, for jeg er mere og mere blit bestyrket i, at det er galt av os netop nu at gaa til en saa stor forhøielse av toldsatserne, som den regjeringen forutsættes at ville gjøre.

W. Konow (komiteens formand): Det blev opplyst i komiteen fra medlemmer av utenrikskomiteen, at minister Wedel hadde forandret sin oppfatning. Det anser vi os bemyndiget til at opplyse om, efterat hr. Wedels konfidentielle skrivelse var blit oplæst i komiteen. Nu, med hensyn til det virkelige forhold med disse toldsatser og slutningsbestemmelserne i tariffen og det som nu, - efter den beslutning som Stortinget indbydes til at fatte, - skal bli tilfældet - de maksimalsatser som da skal træde i kraft - kan jeg henholde mig til hvad komiteens ordfører uttalte og ogsaa til hvad hr. Castberg sa. Men jeg kan ikke la være at peke paa, at i virkeligheten er der en strid mellem disse to bestemmelser, toldtariffens post 2 i intimationen og disse slutningsbestemmelser i tariffen. Tariffen skulde være anderledes avfattet, ti saaledes som det nu er, er der en strid mellem disse to satser. Meningen er jo i slutningsbestemmelserne den, at efterhvert som de traktatbundne satser med de forskjellige lande ophører at være bindende, saa skal følgende satser træde i kraft. Det er dens tydelige mening. Men saa indeholder post 2 den bestemmelse, at hvis et land har behandlet Norge ugunstigere end andre lande, naar den enkelte traktat traadte ut av kraft, ja saa skal maximaltariffen træde i kraft, hvis ikke regjeringen vil ha undtat enten helt eller delvis disse forhøiede satser. Men da skal regjeringen ogsaa forelægge det for Stortinget til vedtagelse. Der skulde jo være en henvisning i slutningsbestemmelserne til post 2 i det tilfælde, hvor et andet land behandlet os ugunstigere; da var der sammenheng i det. Men saaledes som det nu er strider de tilsyneladende mot hinanden. Regjeringens optræden her har imidlertid været ganske rigtig. Man maatte bringe disse slutningsbestemmelser

ut av verden for at kunne anvende maximalsatser, og det tror jeg er riktig. Der ligger ikke noget aggressivt i dette skridt, fordi det er toldtariffens uttrykkelige bestemmelse og uttrykkelige mening, at de automatisk skal træde i kraft. Jeg tror at regjeringen har opført sig rigtig i dette, men konklusionen forstaar jeg sandt at si ikke rigtig, men den konklusion som komiteen der har fremsat, den er i overensstemmelse med hvad departementet mener i sin konklusion, saavidt jeg har forstaat. Ialfald er det den rigtige konklusion efter min mening. Med hensyn til dette om toldforhøielse paa disse sydfrugter og andre varer og likedan paa vin, er det jo kun for dette enkelte land Spanien at disse forhøiede toldsatser træder i kraft, og det vil da ikke bety nogen videre forhøielse av priserne paa disse varer. Vore kjøbmænd kan forsyne sig saa meget de vil fra andre lande, saa for os vil det ikke være nogen skade eller ulempe, men det vil være en automatisk følge av Spaniens optræden likeoverfor os. Vi handler komplet paa samme maate, og da kan det ikke opfattes som begyndelsen til en toldkrig. Tvertimot! Det er Spaniens egen maate at handle paa, som vi ogsaa har fulgt i vor politik. Det er kun dette, at det træder saa meget senere i kraft, at de forhøiede toldsatser i Spanien var vedtat saa længe før vi fik underretning om det, at der er gaat en tid hen, hvor der ikke har været nogen forhøiede toldsatser fra vor side overfor Spanien. - Jeg kan indskrænke mig til dette. Naar vi skal behandle toldtariffen bør der bringes en større overensstemmelse mellem disse bestemmelser - slutningsbestemmelserne i vor toldtarif og post 2.

Statsraad Hagerup Bull: Hr. Nygaardsvold skjendte meget sterkt, fordi han ikke hadde faat besked om minister Wedels forandrede standpunkt. Jeg gav jo besked her forrige gang jeg hadde ordet; jeg gav den saa tydelig som jeg kunne gjøre. Hr. Nygaardsvold har ikke hørt det. Men at hr. Nygaardsvold skal skjende paa mig og paa regjeringen, fordi han ikke hører efter, det forekommer mig at være en litt ubillig fordeling av rollerne. Jeg gjentar det imidlertid nu, forat hr. Nygaardsvold - om det behager ham at høre efter - kan bli bekjendt med det, at det forholder sig saa, at minister Wedel først fandt, at maximalsatser ikke burde bringes i anvendelse likeoverfor Spanien, men da han var blit opmerksom paa, at dette var en automatisk følge efter toldtariffens bestemmelser, kom han til det resultat, at de burde komme i anvendelse. - Nu har jeg sagt det en gang til. Jeg haaber, at hr. Nygaardsvold ikke vil, at jeg skal si det en tredje gang, - at jeg ikke har krænket Stortingets værdighet og forholdt Stortingets medlemmer oplysninger, om jeg ikke siger det en tredje gang. - Hr. Nygaardsvold var bekymret for, at priserne paa de varer det her gjælder skulde komme til at stige meget sterkt. Forsaavidt kan jeg først henholde mig til hvad komiteens formand netop uttalte, at det jo er slik, at disse toldforhøielser, disse maximalsatser, kommer kun til anvendelse likeoverfor Spanien. Konkurrerende lande kan levere varer til ganske samme priser som før. Dernæst skal jeg ogsaa peke paa, at det i propositionen er uttalt, at departementets

forutsætning er, at toldforhøielsen skal kun bringes til anvendelse for de varer, som blir sendt, efterat toldforhøielsen besluttet, derimot ikke for de varer som allerede er avskibet paa den tid, da toldforhøielsen sættes i kraft. Der vil altsaa ikke for de handlende, forat de skal kunne klare sig, være nogen grund til at forhøie priserne selv paa de varer som kommer fra Spanien. - Komiteens formand uttalte sig om forholdet mellem toldtariffens indledende bestemmelser og bestemmelserne side 77-78 paa en maate som jeg beklager ikke at kunne gi min tilslutning. Formandens uttalelser om hvordan der her var forholdt, var ellers gjennemgaaende saa velvillige og forstaaelsesfulde, at jeg som sagt beklager at jeg maa uttale, at jeg tror at formanden her fremdeles svæver i nogen misforstaaelse. Der er ikke nogen motstrid mellem bestemmelserne side 77-78 og de indledende bestemmelser. De indledende bestemmelser uttaler, at maximalsatser i de og de tilfælder skal komme til anvendelse. Bestemmelserne side 77-78 bestemmer hvilke tarifsatser der i det hele skal anvendes, tarifsatser, som indeholder baade maximal- og minimalsatser. Spørsmålet blir altsaa først det: Hvilke tarifsatser er det som gjælder, maksimalt og minimalt? Vil man tænke sig tingen klart kan man si: I de og de tilfælder som angis side 77-78 skal de bestemmelser i den almindelige tarif, som der refereres til, betragtes som avløst av de som staar side 77-78. Man kan altsaa tænke sig, at man klipper ut de bestemmelser, som staar side 77-78 og klistrer dem over de tilsvarende bestemmelser i den almindelige tarif. Da staar der nogen nye minimal- og maximalsatser. Spørsmålet om det er den ene eller den anden tarif som skal anvendes - man kan kalde det den nye eller den gamle - er et spørsmål for sig. Et andet spørsmål er: Skal man efter den nye eller ældre tarif anvende maximal- eller minimalsatser? Det er to ganske forskjellige spørsmål, og der er ikke nogen strid mellem de to ting. Paa et sted bestemmes hvorvidt det skal være den nye eller den gamle tarif, og paa et andet sted bestemmes hvorvidt det skal være maximalsatser eller minimalsatser.

Gausdal: Jeg kan ikke negte for, at jeg føler det noget trist, at vi skal være kommet ind i en situation som denne, nu naar der er økonomiske vanskeligheter i landet og dyrtiden fremdeles er herskende, at vi skal komme i et forhold til fremmede lande, som yderligere svækker vor økonomi og vor handlekraft. Det gaar ikke an at benegte dette, tiltrods for at jeg har hørt at det har været benegtet baade fra regjeringsbanken og fra de enkelte av komiteens medlemmer, at dette er begyndelsen til en toldkrig. Faktum er dog faktum: At dette er begyndelsen til en toldkrig. Man siger det er ikke noget aggressivt skridt vi tar, naar vi gaar med paa dette. Men det hjælper ikke. Et passivt skridt kan ogsaa trykke motstanderen til mothandlinger, og det er et direkte skridt netop til krig. Og den som har studeret historien vil vite, at det er netop saadanne økonomiske krige, som ogsaa fører til yderligere vanskeligheter. Jeg kan ikke holde tilbake en beklagelse over, at der maa ha været et manglende fremsyn

baade hos den forrige og den nuværende regjering, naar de har ført landet ind i saadanne vanskeligheter. Vi ser vore nabolande - de greier sig paa en ganske anden og bra maate. De behøver ikke at komme i slike vanskeligheter og i slike omstændigheter som dette har ført os ind i. Jeg mener der maatte kunne være grund til at se saavidt langt ind i fremtiden, at man kunne ordne noget paa forhaand, saa man ikke blev nødt til i hui og hast at vedta midlertidige bestemmelser og beslutninger, som kan og vil føre os op i vanskeligheter. Det nytter ikke at negte det. Finansministeren trøstet os med, at det vilde ikke volde forretningsstanden nogen vanskeligheter, og befolkningen kunne ogsaa være rolig, for det vilde heller ikke fordyre varerne fra Spanien nu straks, fordi denne maximaltarif som skulde træde i kraft ikke vilde virke før nye skibninger fra Spanien forelaa. Ja, da kjender finansministeren forretningsstanden lite. Jeg tror at allerede imorgen, naar Stortingets beslutning blir kjendt, vil de spanske varer være paalagt i henhold til de nye bestemmelser. Det har ialfald altid før vist sig, at det er gaat paa den maate, og det er ingen grund til at tro, at det ikke ogsaa nu vil gaa slik. - Jeg vilde ha sagt disse ord for at gi tilkjende min misbilligelse av, at ikke regjeringen har hat et saavidt stort fremsyn - den vidste jo at tariffene vilde utløpe - at den har ordnet disse saker paa forhaand. Specielt mener jeg, at den forrige regjering har et stort ansvar her. Under krigen hadde vi her i vort land fattet bestemmelser, som stod i strid med de indgaaede traktatforpligtelser, men som var berettiget og lovlige saalange krigen vedvarte. I det øieblik krigen ophørte var vi derimot forpligtet til at følge de traktatbestemmelser, som vi hadde indgaaet med fremmede lande. Jeg mener, at da burde regjeringen - naar den saa at det var umulig at gaa tilbake til de oprindelige forhold - da burde den ialfald henvendt sig til vedkommende lande og faat istand en midlertidig ordning, saa man ikke idag stod i den kasus, at vedkommende lande kan betegne vort land og vor regjering som traktatbrytere. Det er ikke tvil om, at det har skapt ondt blod i vedkommende lande, og det er det vi nu faar føle i det utslag det har git sig. Jeg er baade med hr. Nygaardsvold og hr. Hornsrud enig i, at denne toldkrig maa ikke utvides til virkelig at bli en krig paa kniven. Det kunne være et stort spørmaal, om man her burde gaa videre end til det som hr. Hornsrud paapekte, at forhøie tolden bare paa vin. Jeg tror at man bør være saa forsiktig som mulig for ikke at trække landet ind i økonomiske konflikter med fremmede magter under saadanne omstændigheter som vi nu lever under. Et økonomisk sterkt land kan nok gaa til økonomisk krig med et andet land, men jeg tror ikke vi tør vove det; det ser ikke saaledes ut for øieblikket.

W. Konow: Ja, at der er en viss motsigelse mellem de to bestemmelser i toldtariffens post 2 og slutningsbestemmelsen viser sig klart derved, at den kongelige proposition foreligger; ellers behøvet den sandelig ikke at foreligge. Jeg vil ikke si, at de ikke stemmer overens med hinanden, saaledes forstaat som vi nu gjør dem gjældende; men at toldtariffen

trønger en tilføielse der, hvorved det bestemmes at post 2 skal træ i kraft, hvis det ene land der behandler Norge ugunstigere end andre land, det synes at være rigtig forat almindelige mennesker kan forstaa det. I finansdepartementet har man forstaaet det, men vi i finans- og toldkomiteen maatte tilkalde ekspeditionschefen for at forklare os det. Og det merkelige var at man ikke vidste naar disse slutningsbestemmelser kom ind i toldtariffen. Det vidste man heller ikke i finansdepartementet.

Hornsrud: Da jeg hadde ordet første gang sa jeg, at jeg hadde været meget i tvil i komiteen, og denne tvil holdt sig helt til jeg kom her i salen. Jeg hadde ventet fra de folk som har uttalt sig i motsat retning av mig, at faa saadanne meddelelser, at faa høre saadanne uttalelser, at min tvil skulde føre til det resultat at jeg ikke behøvet at fremsætte noget forslag. Men jeg kan ikke si det. Jeg har tvertimot faat bestyrket den opfatning, jeg har hat, gjennom det som er uttalt av den ærede finansminister og blandt andre av hr. Castberg. Jeg er blit bestyrket i den opfatning, at det vilde være rigtig at komme med en uttalelse som gaar i den av mig antydede retning. Den ærede finansminister uttalte, at dette skridt fra norsk side som vi nu staar i begrep med at ta, var ikke noget "aggressivt skridt". Ja, vi maa jo være opmerksom paa, at vi fra norsk side gjerne vil lægge vegt paa en saadan uttalelse fra finansministeren - nemlig at han ikke ser noget aggressivt skridt i maksimalsatsernes anvendelse. Men en uttalelse av finansministeren om, at han ikke ser noget aggressivt i dette skridt, det er ikke tilstrækkelig til at der ikke kan være noget aggressivt i dette skridt. Jeg er sikker paa, at den ærede finansminister selv forstaar forskjellen deri. Og der deler meningene sig. Hvis man spør Spanien om det har tat et "aggressivt skridt" ved det at sætte maksimalsatserne i kraft overfor os, vil det si akkurat det samme som den ærede finansminister: langt fra, det er ikke et aggressivt skridt, det er et "automatisk skridt", - et skridt som er gaat saa at si uten vor medvirken. Det er likesom et naturfænomen at maksimalsatserne kommer til at virke i Spanien som at tilsvarende maksimalsatser kommer til at virke her uten vor medvirken. Slik vil man fra enhver side kunne forsvare en slik situation som den vi nu er kommet op i. Og det er ganske naturlig at de ledende ansvarlige mænd i begge land vil se saken saadan. Men vi andre har lov til at se anderledes paa spørsmålet. Vi har lov til at analysere forholdet fra bunden av. Og da vet vi, at hvert eneste skridt i den retning som vi her staar overfor fra den ene side maa avføde et tilsvarende skridt fra den anden side. Og hvis vi ikke øiner enden paa disse skridt - hvad jeg heller ikke tror regjeringen gjør - saa er det meget tvilsomt om dette skridt fra Spanien og det neste skridt fra vor side bringer løsningen nærmere. Saken kan komme til at staa endnu mere i stampe. Og da vil jeg heller la Spanien staa der med det aggressive skridt det har tat - jeg kan ikke opfatte det anderledes - og saa svarer vi ikke med samme mynt.

Det blev sagt av hr. Castberg: ja, men den ene part kan da ikke la sig by hvadsomhelst av den anden part. Nei, vi skal ikke la os by hvadsomhelst, deri er jeg enig naturligvis. Men dette "automatiske" skridt som Spanien selv sier igrunnen ikke har været tat med deres vilje, men kun er utslag av en ren automatisk virken, det faar vi taale, det faar vi finde os i, det faar vi ikke lægge mere i og ikke lægge mindre godt i - for at si det negativt - end at det kun er et "automatisk virkende skridt" som Spanien ikke egentlig har planlagt eller tilsigtet at rette mot os. Da gir vi dem en let anledning til at gaa tilbake. Men hvis vi tar et tilsvarende skridt, da gir vi dem ikke nogen let anledning til at gaa tilbake. Dernæst vil jeg understreke at vi netop nu staar oppe i aktive forhandlinger med Spanien. Vi har vore befuldmægtigede som Spanien har sine til at forhandle om vore fælles toldinteresser. Da er det klogt at ialfald en av parterne viser forsigtighet, viser toleranse, holder sig tilbake fra at ta utfordrende skridt saa tør det bidra mere til at utjevne motsætningerne, at lette forhandlingerne end et skridt som det vi nu staar i begrep med at ta. Jeg vil videre gjøre opmerksom paa, at hr. Wedel netop har været inde paa den samme tanke. Det er ikke noget mere ut paa vidderne det jeg hævder her end at hr. Wedel selv har været inde paa den samme tanke; ikke at svare med et skridt som det vi nu staar i begrep med at ta. Og det tør være at Wedel saa likesaa rigtig dengang som da han næste gang gik til at tilraade at vi skal ta dette aggressive toldskridt. Jeg bygger mere paa det første umiddelbare indtryk som hr. Wedel hadde end paa det senere middelbare.

Jeg vil dernæst benytte anledningen til at bemerke, at jeg synes det er rart, at vor repræsentant eller vore repræsentanter som skulde holde os underrettet om hvad der foregaar i Spanien - er foregaat og hvad der vil foregaa i Spanien vedkommende denne sak - ikke har bragt opplysninger derom til regjeringens kundskap. Jeg tror der er fuld grund til at rette bebreidelse mot den eller de som har ansvaret for, at vi saadan uten at kjende til sakerne er kommet op i denne situation. Der bør ikke være sagt det sidste ord i denne sak. Regjeringen bør være opmerksom paa, at her er der begaaet en forsyndelse mot norske interesser, en forsyndelse som maa faa sit "derefter". I henhold til de uttalelser som er kommet fra flere, vil jeg opta mit forslag som jeg tidligere har referert, idet jeg vil fremlægge det paa præsidentens bord. Forslaget bør bli at betrakte som et selvstændig forslag i den forstand, at det maa komme under votering efter eller uavhengig av komiteens indstilling.

Præsidenten: Det av hr. Hornsrud fremsatte forslag lyder saa:

Kongen bemyndiges endvidere til i medhold av toldtariffens § 2 at træffe bestemmelse om, at maksimalsatserne for indførte varer fra Spanien indtil videre ikke træder i kraft.

Statsraad Hagerup Bull: Jeg sa allerede første gang jeg hadde ordet, at vi behøver ikke at opfatte det skridt som er

foretat fra Spaniens side som noget aggressivt skridt, men paa samme maate er der ingen grund for Spanien heller til at la en bestemmelse om at la maksimalsatserne her træ ikraft, i deres øine være et aggressivt skridt. Det ene er automatisk som det andet er automatisk. Og vil Spanien hævde fra sin side, idet de peker paa sin toldtarif, at umiddelbart efter dens bestemmelser er disse virkninger indtraadt, maa de ogsaa samtidig indrømme, at forholdet er ganske identisk for vort vedkommende, umiddelbart efter bestemmelserne i vor toldtarif træ maksimalsatserne ikraft. Hr. Hornsrud behøver ikke at lægge nogen vegt paa hvad min opfatning om dette spørsmål er; men for mit eget vedkommende lægger jeg vegt paa at utenriksdepartementet mener at det er det hensigtsmæssigste at la maksimalsatserne træ ikraft. Og jeg vil videre si, at jeg lægger endnu mere vegt paa at hr. Wedel sluttelig blev staaende ved det samme resultat. Hr. Hornsrud behøver at tillægge hr. Wedels mening vegt naar det passer i hans kram, men naar hr. Wedel sluttelig er kommet til et andet resultat siger hr. Hornsrud ganske simpelt: Ja, jeg tillægger nu hr. Wedels, av ham forlatte meninger større værdi end de meninger, han senere er kommet til efter at ha overveiet saken i sin helhet. Jeg vil for mit vedkommende fraraade at man vedtar hr. Hornsruds forslag. Jeg skal kun tilføie, at dette forslag dog i alle tilfælde i min tanke er bedre end det andet forslag, som han var inde paa, at la minimalsatserne træ ikraft paa alle punkter undtagen likeoverfor vine. Vilde man gaa til dette, som hr. Hornsrud ogsaa var inde paa, tror jeg at det fra spansk side vilde bli opfattet som om man netop vil optræ aggressivt paa det ømmeste punkt.

C. O. Lund: Jeg vil ogsaa paa det indstændigste fraraade vedtagelsen av hr. Hornsruds forslag. I finans- og toldkomiteen diskuterte vi indgaaende den mening, som hr. Hornsrud ogsaa fra talerstolen i dag har forfegtet, men flertallet i finanskomiteen kom til det resultat, at det var utilraadelig at henstille til Stortinget at vedta noget saant. Grundlaget for min stilling likeoverfor spørsmålet var, at det er mig uforstaaelig hvordan vore forhandlere, naar de kommer til Madrid, med nogen vegt skal kunne opta en forhandling angaaende toldspørsmålet, naar vi paa denne maate paa forhaand har erklæret at vi er temmelig likegyldige for dette, om vi belægger de spanske varer med litt større eller litt mindre told, at vi er tilbøielig til allerede paa forhaand at si, at det interesserer os saavidt litet dette at vi sætter ut av virksomhet de bestemmelser, som efter vor gjældende toldlovgivning allerede skulde være traadt ikraft av sig selv. Det maa da være paafaldende for spaniolen dette, at i samme øieblik traktaten er utløpet lar de sine toldbestemmelser træ i kraft, men vi som har de tilsvarende bestemmelser, vi siger at vi bryr os ikke om at spanierne vanskeliggjør indførselen av vore varer. Vi har ikke nogen større interesse av at svare med de bestemmelser, som vi for det tilfælde tidligere har truffet. Vi lempet paa dem. Vi siger: la de spanske varer fremdeles komme hit paa de samme gunstige vilkaar som tidligere. Vi skal ikke lægge dem

hindringer iveien. Hvad maa spanierne tænke? De maa tænke, at vi er saa nødlidende for at faa dem til at ta imot vore varer, at vi er villig til at la os by hvadsomhelst. Hvilket grundlag skal vore forhandlere staa paa, naar de kommer til Spanien? Det er mig ufattelig. Vi har paa forhaand berøvet dem efter min mening - ved at vedta hr. Hornsruds forslag - ethvert vaapen i den kamp, som de skulde komme til at føre for vore interesser i Spanien, og den kamp kan sandelig bli vanskelig nok; ti det kan man være viss paa, at det vil ikke lykkes vore forhandlere at bibringe spaniolerne det indtryk at det er dem, som er de angripende, at det er dem som er de utspillende i denne, jeg hadde nær sagt tragedie, som for tiden spilles mellem Spanien og Norge. Det er nemlig visselig ikke saa. Efter min opfatning er det aldeles ikke Spanien som er begyndt, men Norge, og det gaar derfor heller ikke an, at si som hr. Castberg her, at man kan ikke la sig by hvadsomhelst fra et fremmed land. Jeg er bange for at vi gjennom dette resonnement bringer os selv ind i en saan falsk sindstilstand, at det kan komme til at virke skadelig for vore forhandlinger og vor stilling, naar dette spørmaal kommer til avgjørelse. Ti efter min mening er Norge den som er den angripende i forholdet. Det er vi som først har brutt vore traktater og vore forpligtelser overfor Spanien. Det er vi som har bibragt Spanien det indtryk, at vi tar det ikke nøie med uten erstatning at krænke indgaaede forpligtelser til Spaniens skade. Enhver vil vite, at med den opfatning sydländerne har, med det sind de har, har de dypt følt den uret vi har tilføiet dem, og at de ved første anledning vil la os forstaa det, det er ganske git og helt menneskelig. Vi har ikke lov til at klandre dem for det. Jeg tror, det er riktig, at vi sier aapent og ærlig, at vi selv er av den mening, at skylden er oprindelig vor, at vi sier det og vedkjender os det. Jeg gaar ut fra, at vi vil faa store vanskeligheter at kjæmpe med i Spanien. Derfor vil jeg ikke være med paa at berøve vore underhandlere noget vaapen, som de behøver dernede, og de vaapen, som ligger nærmest, er netop toldsatserne. Spanierne siger, at det er intet aggressivt fra vor side, at vi har latet helt automatisk vore toldbestemmelser træ i kraft. De sier selvfølgelig, at det forlanger vi at dere tror, naar vi sier det. Ja selvfølgelig er vi forpliktet til at tro det. Men akkurat paa samme maate vil spanierne være nødt til at tro det, naar vi sier, at vi lar ogsaa vore bestemmelser træ i kraft. Det er intet uvenlig fra vor side dette, for det er vor gjældende lovgivning. Vi ønsker kun at komme til en venskapelig ordning med dere saa snart som mulig. Jeg tror forresten, det gjælder at komme i forbindelse med Spanien hurtigst mulig. Naar vi ser, hvorledes Frankrig nu har forholdt sig likeoverfor Finland - det er jo at gi den finske træindustri formelig et dødsstøt i forholdet til Frankrig - saa tror jeg, at vi skal ta skræk av det, som passerer.

Præsidenten Utenriksministeren har anmodet om, at byraachef Huitfeldt i utenriksdepartementet kan faa adgang til at paahøre forhandlingerne. Hvis ingen uttaler sig derimot, gaar jeg ut fra, at forsamlingen er enig heri.

Buen: Hvis vi skulde si som hr. C. O. Lund til spanierne, det er vi, som har bruddt traktaten, det er vi, som har forgaat os i alle henseender, saa tror jeg nok, at det vil svække forhandlingerne en smule. Jeg skjønner ikke, vi har grund til at si det; for det forholder sig ikke saa. Det forholder sig saa, at Stortinget har faat et mandat av det norske folk, og det mandat plikter vi at føre frem saa langt vi evner. Vi har faat det mandat at skaffe os herredømme over vor rusdriklovgivning. Og forutsætningen i toldtariffen, som vi forlængst har vedtat, er jo den, at naar et andet land fraviker mestbegunstigelsesprincippet, forhøier sine toldsatser, saa skal vor toldtarif automatisk sættes iverk med de høiere satser. Det er derfor beklagelig, at regjeringen ikke paa et tidligere tidspunkt har været opmerksom paa dette slik, at vi uten alle disse dikkedarer kunne ha sat de høiere toldsatser i virksomhet. Man maa huske paa, at dette er et forbigaaende nødmiddel i en kampsituation. Jeg behøver vel ikke at forsikre, at fra vor side er det ikke noget ideal dette at faa forhøiede toldsatser, det er klart, og overfor det som hr. Gausdal bemerket, at de spanske varer allerede fra imorgen av vil bli forhøiet i omsætningen her hjemme, saa vil jeg henlede regjeringens opmerksomhet paa, at vi dog skulde ha en priskontrol, som faar ha øinene skarpt henvendt ogsaa paa det forhold. Men hvis vi nu ikke selv skal la vore tidligere beslutninger sætte i kraft - det er en gammel beslutning dette i toldtariffen, det er et gammelt princip i toldtariffen hvis vi nu skal fravike det princip, som selve toldtariffen indeholder, saa er jeg med flere ræd for, at vore forhandlere i Spanien vil ha litet at fare med, da vil man forstaa at Nordmændene kryper paa bugen og æder støv. Jeg er ikke nationalist, jeg er helt paa det rene med det, at det gjælder for folkene at komme i god forstaaelse med hinanden, og at man ikke skal gebærde sig; men det tror jeg, at den usleste fremgangsmaate i forhandlinger med et andet land det er at krype som en hund. Dette er et nødmiddel i den foreliggende situation, og det er selvfølgelig ingensomhelst løsning av et fremtidig forhold. Det faar vi se paa i næste omgang, og det forbeholder jeg mig at snakke om for aapne døre. Jeg mener, at vi her ikke har noget andet at gjøre end at sætte i kraft de beslutninger, som toldtariffen selv anviser os, uten avslag aapent og ærlig, og si fra : vel, Spanien har forhøiet sine toldsatser - ergo holder vi os ogsaa til vore forutsætninger. Hvis det var noget, som kom saa pludselig paa os dette, saa skulde jeg ikke ha sagt noget om det, at man var forvirret; men det er ikke kommet pludselig paa os. I hvert eneste foredrag jeg holdt under forbudskampen, sa jeg, at selvfølgelig maa vi være forberedt paa, at der blir toldkrig, men vil vi noget, saa faar vi sætte noget ind paa det, og vil man vike tilbake for det, skal man ikke stemme for forbud. Der er ikke blit stukket noget under stol. De forhold, vi nu er oppe i, var forutset, men folket har git os med stort flertal det mandat at bringe selve rusdrikspørsmålet til den løsning, som det selv har angit, og som vi selv har forelagt folket til

avstemning. Her har man plikt til ikke at vise nogen vikende holdning paa noget punkt.

Ivarsson: Hvad vi skal si overfor Spanien under forhandlingerne med hensyn til vort forhold til traktaten, det kan der vel være delte meninger om. I saker av den art bør man vel iagttå en viss forsigtighet og si mindst mulig, men overfor os selv bør vi forsøke at være ærlige, overfor os selv har vi ingensomhelst grund til at bortforklare faktum eller likefrem si usandhet, og hvis vi vil prøve at fragaa, at vi har brutt vort ord til Spanien, bedrar vi os selv, for det har vi gjort. Efter krigens ophør i 1918 og til idag foreligger der ikke nogen større grund til at opretholde et midlertidig forbud, end der forelaa før krigen. Jeg kjender til, hvorledes vore myndigheter overfor Spanien har forsøkt at forklare dette, at forbudet opretholdes. Vi kan vel ikke si stort andet overfor Spanien, end vi der har sagt, men vi skal overfor os selv være ærlige nok til at tilstaa, at dette kun er procedure og en temmelig tarvelig procedure. Vi hadde faat et mandat, sa hr. Buen, til at hævde landets selvbestemmelsesret i ethvert spørsmåal, ogsaa i disse spørsmåal. Jeg formoder, at han derved sigtet til folkeavstemningen i 1919, men mandatet til at opretholde vor selvstændighet er av meget ældre datum end avstemningen i 1919, det mandat har vi altid hat. Men enhver, som vil indgaa i et traktatmæssig forhold med en anden, ethvert land, som vil indgaa i et traktatmæssig forhold med et andet land, maa finde sig i at gjøre indrømmelser, og endda har det sin selvbestemmelsesret ubeskaaret. Det gaar ikke an at komme og si til den forhandlende part: vi kræver alt og ofrer intet, for da blir der ingen traktat av. Men hvad nu dette mandat, som skulde være blit git i og med folkeavstemningen i 1919, angaar, saa vil jeg for det første gjøre opmerksom paa, at der er aldeles ikke sagt noget eller avgjort noget ved den avstemning om tiden, naar et forbud skulde indføres, der er slet ikke avgjort noget med hensyn til maaten, hvorpaa det skal ske. Jeg vil dernæst gjøre opmerksom paa, at en folkeavstemning er noget, som ligger helt utenfor vor forfatnings ramme, enhver bestemmelse i denne retning maa ske i forfatningsmæssige former, og først naar det sker, er det bindende indad og utad, men det er endnu ikke skedd. Hvad vi til dato har hat, er et midlertidig forbud, som ikke har nogensomhelst folkeavstemning at falde tilbake paa. Det er en forfusking av kortene dette, det er forsøk paa at lyve for sig selv, naar man angir folkeavstemningen som basis for det længe i forveien indførte midlertidige forbud, de to ting har ingen ting med hinanden at gjøre. Jeg har ikke hat anledning til at høre, hvad den ærede foregaaende taler har sagt under sin forbudsagitation. Han sa, at han har git fuld besked med hensyn til de følger, et forbud vilde medføre for vort land, og jeg tror ham selvfølgelig, naar han sier det. Men jeg kjender til, at mange, hvis navn har en meget god klang netop i den leir, i forbundsleiren, har sagt noget ganske andet, og det er sagt av fremtrædende forbudsfolk fra den plads, hvor jeg nu staar, at de trodde ikke, det vilde medføre vanskeligheter, men hvis det blev vanskeligheter, fik vi

eventuelt revidere vor opfatning. Det er sagt i mange, mange avisartikler, at vi hadde ingen ting at frygte. Saa jeg tror slet ikke, at alle, som har stemt for forbud, har stemt ut fra den opfatning: at komme hvad der komme vil, saa skal forbudet opretholdes, det tror jeg ikke er tilfælde. Men det være, som det vil med dette, saa vil jeg paany understreke, at den folkeavstemning, som fandt sted i 1919, kan ikke paaberopes som grundlag for et midlertidig forbud, som var git adskillig tid i forveien og siden er opretholdt. De to ting kan ikke kobles sammen som aarsak og virkning, og jeg tror, at det tjener til ingen ting at forsøke at dølge for os selv, at vort forhold overfor Spanien ikke har været, som det skulde være, og det er vel ogsaa dette, som er aarsaken til, at der fra spansk side er fremgaat paa den maate, som nu er skedd. Hadde ikke det været tilfælde, tror jeg neppe, at en saadan pludselig forhøielse av toldsatserne bare for norske varer var blit sat i verk. Jeg tror, at den hadde kommet, men ikke før forhandlingerne var endelig avsluttet, men dette, som nu er kommet, kan kun psykologisk forklares ut fra den misnøie det har vakt hos disse folk, at de tror sig - og efter min mening med adskillig ret - uretmæssig behandlet fra vor side.

Galtvik: Det er like overfor det forslag, som er fremsat av hr. Hornsrud, jeg vil si et par ord. Jeg tror, det var mest nyttig, at Stortinget i dette tilfælde stod helt samlet. Det forslag, som er fremsat av hr. Hornsrud, er jo forsaavidt, kan man si, et mildere forslag end det, som komiteens flertal paa grundlag av propositionen har fremsat, idet der foreslaaes at maksimalsatserne kun skal anvendes overfor vin. Toldtariffen bestemmer, at i et saadant tilfælde, hvor maksimalsatser skal anvendes, skal de anvendes i sin almindelighet, og det er som lov for os - det er som lov i landet, og den bør man lyde. Der kan nok være anledning for Stortinget i enkelte tilfælde kanskje til at gjøre undtagelse, men i dette tilfælde bør ikke det ske. Spanien har optraadt overfor os paa den maate, at det gjælder ikke alene fisk, som vi utfører til Spanien, men det gjælder alle varer, og det er en selvfølge, at i et saadant tilfælde bør der fra vor side betales med samme mynt. Det faar gjælde alle varer, som Spanien indfører til os. Jeg vil da ønske det, at hr. Hornsrud tar sit forslag tilbake, saa at Stortinget i dette tilfælde stod samlet. Der er ikke tvil om, at det vil svække vore forhandlinger dernede, naar det viser sig, at der i Norges nationalforsamling er delte meninger. Jeg tror, man gavnet saken bedre paa den maate. Jeg vil henstille til hr. Hornsrud at ta sit forslag tilbake, og at Stortinget nu staar samlet om komiteens indstilling.

Castberg: Jeg uttalte, da jeg hadde ordet sidst, at jeg paa ingen maate kan stemme for et forslag som det, hr. Hornsrud nu har fremsat, og jeg vil i likhet med den sidste ærede taler indtrængende henstille til hr. Hornsrud at ta det forslag tilbake. Det er efter de uttalelser, som er faldt her baade fra regjeringsbænken og fra repræsentanter, paa det rene, at forslaget ikke vil bli vedtat. Jeg antar, hr. Hornsrud vil være enig i, at hvis der skulde bli en splittet

votering her, vil det ikke gavne de formaal, som det her gjælder. Jeg vil som sagt indtrængende henstille til hr. Hornsrud at ta forslaget tilbake.

Utenriksminister Michelet: Jeg vil bare faa lov til at slutte mig til den henstillen, som kom fra hr. Castberg.

Horgen: Jeg vil henstille til hr. Hornsrud, at han ikke tar sit forslag tilbake.

Komiteens hadde indstillet:

Kongen bemyndiges til at træffe bestemmelse om, at de i toldtariffens slutning fastsatte toldsatser der skal træde i kraft efterhaanden som de med Spanien, Portugal og Frankrig indgaaede overenskomster angaaende indførselstolden for visse varer ophører at gjælde indtil videre ikke skal komme til anvendelse, uagtet overenskomsten med Spanien er traadt ut av kraft.

Hornsruds forslag var saalydende:

Kongen bemyndiges endvidere til i medhold av toldtariffens § 2 at træffe bestemmelse om, at maksimalsatserne for indførte varer fra Spanien indtil videre ikke træder i kraft.

Votering:

1. Komiteens indstilling bifaldtes enstemmig.
2. Hornsruds forslag blev mot 8 st. ikke bifaldt.

Utenriksminister Michelet: Jeg har tillatt mig at be om ordet for at benytte denne anledning, som her er mig git, til at gi Stortinget et par konfidentielle meddelelser. Det er jo saa, at den skik altid har været brukt, at naar der er kommet nogen telegrammer vedkommende traktatforhandlingerne, telegrammer, som har hat nogen større interesse, saa har de øieblikkelig blit meddelt denne forsamling. Jeg refererer paa den maate, som tidligere altid har været benyttet - Portugal, Frankrige og Spanien. For Portugals vedkommende kom der et telegram - jeg tror det var lørdag eller kanskje det var søndag - fra minister Wedel saalydende: "Meddel mig godhetsfuldt, om jeg ved kommende underhandlinger med Portugal kan love, at Norge gjennom eventuelle monopoler eller paa anden maate vil kjøpe portvin og madeira for en million kroner aarlig, saa længe nuværende eller lignende modus vivendi med mestbegunstigelse bestaar. Jeg kan naturligvis ikke vite, om et saadant tilbud ansees tilstrækkelig i Portugal, men noget offer maa jeg medbringe, om jeg skal ha haab lykkes." Telegrammet blev referert i utenrikskomiteens møte i forgaars. Vi tok ikke nogen stilling til saken, men de uttalelser, som faldt, gik i velvillig retning. Jeg er litt i tvil - vi har ikke diskutert i regjeringen, hvorvidt en tagen stilling til dette spørsmål bør ske i Stortinget, eller om regjeringen paa

egen haand i forbindelse med utenrikskomiteen bør gjøre det. Jeg er nærmest av den opfatning, at det mest korrekte vil være, at Stortinget selv tar stilling til det.

For Frankriges vedkommende er forholdet det, at Wedel, som Stortinget vil vite, medbragte et forslag fra den franske regjering, hvor - som jeg har uttalt i Stortinget før - vinparagrafferne var utarbeidet med stor omhyggelighet, medens der aabenbart ikke var lagt det samme arbeide paa de øvrige paragraffer. Forslaget blev tat under hurtigst mulig behandling av regjeringen. Der utgik specielt paalæg fra regjeringens chef til samtlige departementer om, at de maatte lægge alt arbeide tilside for at fremme denne sak hurtigst mulig. Der var i dette forslag reist en række nye spørsmal, som vi ikke har sidestykke til i tidligere traktater og hvis gjennomgaaelse og utredning derfor selvfølgelig maatte ta nogen tid. Det lykkedes ikke at tilendebringe behandlingen av det, forinden minister Wedel reiste. Delegationsmedlemmet Ræstad blev saa tilbake, og under hans medvirkning blev der utarbeidet et kontraforslag fra norsk side, som han bragte med sig til Frankrike nogen dage bakefter, et forslag, som i virkeligheten var bygget paa de samme principper, det samme system som det franske forslag, og jeg tror jeg tør si, at Ræstad var vel fornøiet med forslaget. Minister Wedel telegraferer den 25de mars følgende: "Siden min tilbakekomst hit har jeg hat gjentagne overlægninger med utenriksministeriet, som har lovet mig paa alle maater at fortsatte med at befordre hurtig avgjørelse. Efter hr. Ræstads ankomst hit med contrapropositioner har jeg igaar sammen med Ræstad hat samtale med handelsministeren. Denne fremhævet, at han hadde hat mange ubehageligheter i anledning av hvad han var gaat med paa. Han fastholdt imidlertid sit standpunkt og efter vort forlangende gav han os anledning til allerede igaar eftermiddag at ha sammenkomst med eksperterne. Av disse viste Serruys" - det er formanden, saavidt jeg vet - "sig litet tilbøielig til at ville forstaa de forandringer, som var gjort fra norsk side i det franske forslag utenfor vinparagrafferne. Vi hadde en ganske skarp debat, men det endte med, at han mottok forslagene til overveielse. Jeg har forlangt undertegnelse om mulig 4de april. Dette syntes Serruys var umulig. Jeg har derefter talt med Berthelot og Peretti, som begge lovet deres assistanse, og jeg skal nu ha sammenkomst med Briand snarest." etc. Vi har senere vekslet en række telegrammer. Det sidste vi fik fra ham er av 11te april og jeg har indtryk av, at det er til de forhold, som Wedel her omhandler, at der er sigtet i et telegram, som staar referert i "Verdens Gang" idag paa første side. Det lyder saa: "Handelsministeren har sammenkaldt kammer og senatkommission imorgen til overlægning om forskjellige principper ikke alene i norsk men alle traktater overhodet. Derefter haaber jeg, at situationen vil bli klarere, men kammerets indblanding i traktatforhandlingerne gjør nødvendigvis, at disse vil ta længere tid."

Vedkommende Spanien vil jeg først faa lov til at komme med en kort bemerkning i anledning av en uttalelse fra hr. Hornsrud om, at vor repræsentations holdning til spørsmålet

nede i Spanien maa undersøkes. Jeg vil dertil si, at vi allerede har gjort henvendelse til legationen og bedt om en redegjørelse for dens forhold til saken. Imidlertid er det jo saa - jeg ber, at man vil være opmerksom paa det - at den slags ting kan gaa i stilhet. Naar ikke en legation underrettes om det, er det jo ikke saa let for den at faa fuld greie paa det. Jeg ber, at man, naar saken behandles for aapne døre, foreløbig lar dette ligge, og jeg vil ogsaa ta mig den frihet - jeg haaber, at Stortingets medlemmer ikke tar mig det fortrydelig op og ikke betragter, hvad jeg sier, som nogen skolemesterering - at henstille, at den debat, som blir ført for aapne døre nu, maa bli saadan, at Spanien ikke i uttalelser, som der falder, kan finde grund til at føle sig paa nogen maate støtt - at man ikke vil kritisere dets optræden i saken, hvad mening man end maatte ha. Vi har telegrafert til Wedel og spurt blandt andet, hvad vi kan meddele Stortinget med hensyn til reise til Madrid. Han svarte i et telegram forleden: "Hvis det skulde vise sig dra længe ut med forhandlingerne her og disse ved min bortreise ikke vil sættes paa spil, skal jeg avreise til Madrid snarest. Jeg haaber kunne telegrafere nærmere midt næste uke." Efter det møte, som blev holdt igaar, bør det vel antages, at han vil kunne gi nærmere meddelelser snarest.

Under den debat, som har været ført her idag, har jeg faat et nyt telegram fra Wedel. Telegrammet skal jeg faa lov til at læse op. Det refererer sig til den ting, at jeg fik et brev fra Wedel for nogen tid siden, hvori han sa, at hvis regjeringen ikke gav motsatte instruktioner, saa gik han ut fra, at han hadde anledning til i Spanien at handle efter bedste skjøn - det vil altsaa si, at saadan har vi læst det - og gjøre de indrømmelser og opofrelser, som han maatte finde paakrævet for at komme til en overenskomst. I regjeringen fandt vi, at vi ikke godt kunne delegere en saadan myndighet i den utstrækning, hvori den var begjært, og underrettet Wedel om det, og han svarer da nu: "Jeg maa anholde om omgaaende meddelelse, hvilke indrømmelser regjering og Storting tænker sig at kunne byde til gjengjæld for opnaaelse minimumstarif for norske varer i Spanien. Hvilket standpunkt indtar man saaledes til spørsmålet om traktatfæstelse av vintold alternative med eller uten forbehold om akcise paa saavel inden- som utenlandske alkoholholdige drikke og videre til spørsmålet om traktatfæstelse tolden paa sydfrugter og andre spanske varer samt til spørsmålet om fastsættelse av kontingent for spansk vin til medicinsk og til teknisk bruk for eksempel for hermetikfabrikker. Jeg skulde ikke anse det usandsynlig, at Spanien i vedblivende misnøie og fornærmelse med, at traktaten ikke blev overholdt, for at indgaa ny avtale forlanger, at alle norske bestillinger av hete vine før tredje februar først skal kunne effektueres ved indførsel til Norge. Hvis vi vedtar indrømmelse av saadant forlangende, skulde modus vivendi maaske kunne opnaaes" - meningen er altsaa, at man da maaske vil opnaa modus vivendi, ellers maa den norske stat kjøpe nævnte vine. Hr. Wedel ser - det faar man indtryk av - ikke saa særdeles forhaabningsfuldt paa situationen. Hvad dette med at indføre vine og vinbestillinger optat før 3

februar angaar, saa kommer jeg til, naar dørene aapnes, at nævne, at den spanske minister under Stortingets paaskeferie henvendte sig til mig med en forespørsel i den anledning, og jeg svarte da, at regjeringen ansaa sig ikke kompetent til paa egen haand at gi et saadant samtykke. Det var kun Stortinget, som efter den utvikling, saken hadde tat, kunne gi det. Jeg henviste samtidig til, at minister Wedel snart var ventendes til Spanien. Han la kun til, at det for de forhandlinger, som nu skulde føres i Spanien, vilde ha adskillig betydning, om en saadan indrømmelse blev gjort. Jeg har ikke hat anledning til at konferere med statsministeren eller nogen om dette, men jeg gaar ut fra, at disse alvorlige spørsmaal, som Wedel her bringer paa bane, maa bli hurtigst mulig diskutert enten i utenrikskomiteen eller i Stortinget. Manden har jo krav paa at faa optrukket visse linjer fra denne forsamling eller regjeringen, som han kan gaa efter. Tomhændet kan han ikke godt komme ned der - uten at vite, hvor han har statsmyndighetene henne i saken.

Castberg: Hr. Præsident!

Præsidenten: Præsidenten gaar ut fra, at disse spørsmaal, som er nævnt av utenriksministeren, maa bli at ta op i et senere møte efter nærmere avtale med regjeringen.

Castberg: Det kan saa være; men utenriksministeren gav en meddelelse fra utenrikskomiteen om, hvad der der er passert, som jeg maa gjøre en reservation ved.

Præsidenten: Præsidenten finder det ganske uhensigtsmessig at opta nogen debat om disse spørsmaal.

Castberg: Ja, men jeg kan ikke la det staa uimotsagt.

Præsidenten: Det vil bli tat op til debat senere.

Castberg: Men jeg vil gjerne ha berigtiget en uttalelse fra utenriksministeren. Det mener jeg, jeg er berettiget til. Han uttalte, hvis jeg ikke misopfattet ham, at der var reist spørsmaal om en kontingentering av vine fra Portugal - Wedel hadde reist spørsmaalet - til 1 million kroner, og utenriksministeren uttalte, at de uttalelser, som faldt i utenrikskomiteen, gik i velvillig retning. Jeg vil i den anledning ha sagt, at i utenrikskomiteen drøftet man bare forholdet til Spanien. Det blev av utenrikskomiteens formand uttrykkelig gjort opmerksom paa, at spørsmaalene angaaende Frankrige og Portugal forelaa ikke til behandling da, og jeg reserverer mig uttrykkelig mot at ha stillet mig velvillig til den antydende tanke. Jeg mener, det er meget betænkelig, av meget tvilsom art, likesom vi ikke har nogen opplysning for tiden om, hvordan portvin til 1 million kroner stiller sig til det kvantum, som man hittil har anvendt til det, som efter lovgivningen er legitimt, nemlig til medicinsk bruk. Jeg vil paa forhaand ha sagt, at jeg ikke alene ikke har uttalt mig i velvillig retning; men stiller mig meget skeptisk overfor den

tanke. Men saken vil jo komme op senere, saa jeg skal ikke for øieblikket komme nærmere ind derpaa og heller ikke paa dette andet spørsmaal, som utenriksministeren nævnte om, hvad der skulde kunne bydes overfor Spanien. Der var der ogsaa nævnt kontingentering av vin. Hvordan den skulde begrundes, det staar ialfald for mig som meget tvilsomt. Det gjælder jo i tilfælde specielt sherryvin.

Præsidenten: Præsidenten maa fremdeles fremholde, at det er litet hensigtsmæssig at fortsætte denne debat, men da hr. Lykke har bedt om ordet, saa vil præsidenten ikke avskjære ham adgang til at faa det.

Lykke: Det er bare en kort bemærkning. Hr. Castberg har ingen grund til at tale mot utenriksministerens anførsler fra utenrikskomiteen. Det, som blev sagt om den sak, var velvillige uttalelser. At spørge hver enkelt, var der ingen grund til; for det var ingen, som forlangte, at der paa det tidspunkt skulde tages nogen avgjørelse. Jeg henstiller, at man snarest mulig faar et møte for lukkede døre for at behandle dette.

Utenriksminister Michelet: Jeg faar bare lov til at uttale min beklagelse, hvis jeg har git et referat av det, som foregik i utenrikskomiteen, som ikke helt og fuldt dækket det, som passerte.

Præsidenten: Præsidenten vil derefter foreslaa, at præsidenten bemyndiges til efter konference med finansministeren at avgi en meddelelse til pressen angaaende resultatet av møtets forhandlinger. Det vil nemlig være litet hensigtsmæssig bare at offentliggjøre beslutningen, - dersom den ikke følges av en kommentar, vil den misforstaaes av almenheten. Præsidenten anser det da hensigtsmæssigst, at der gives en meddelelse, som forklarer hele situationen. Den behøver jo ikke at bli lang - efter nærmere konference med finansministeren.

Castberg: Jeg forutsætter, at det forbehold, som præsidenten gjorde, sigter specielt paa, at almenheten samtidig gjøres opmerksom paa, at de ordinære maksimalsatser træder i kraft overfor Spanien.

Præsidenten: Ja.

Utenriksminister Michelet: Bureauchefen melder, at der er kommet et telegram, som kanskje kunne ha interesse.

Der kom nogen meddelelser til utenriksdepartementet om, at norske forretningsmænd hadde git meddelelser til den norske legation i Madrid angaaende visse rygter, som de hadde bragt i erfaring dernede, at Spanien planla anvendelse av maksimaltakster, og vi begjærte da legationens uttalelse angaaende det forhold - jeg husker ikke telegrammets ordlyd - og angaaende legationens forhold til saken i det hele. Telegrammet, som er kommet, lyder saa: "Legationen kjender

Møte for lukkede dører, Stortinget 13. april 1921

intet til uttalelse av norsk forretningsmand omhandlet Deres telegram 26. Som det vil sees foreslaar spanske utenriksminister i note av 14. mars i avskrift vedlagte legations skrivelse anvendt for yderligere 3 maaneder regnet fra midlertidig regimes utløpsdag 20. mars, de toldsatter som var fastsat i konvention, traadt ut av kraft 3. februar sidstleden og anholdt om norske regjerings svar. Angaaende maksimaltoldsatsernes automatiske anvendelse i mangel av overenskomst se Deres telegram 6" - det er kanskje litt forhastet at referere dette - "og legationens telegram 14. Det var den 5. dennes ved Deres telegram 20, at legationen først erholdt kundskap om maksimaltoldsatsernes anvendelse paa nogen norsk vare paa hvilket telegram den svarte samme dag ved telegram, til hvilket henvises. Følgende dag mottok legationen telegram fra generalkonsulatet i Bilboa" o.s.v. Med andre ord, legationen har ingen meddelelse faat fra de spanske statsmyndigheter.

Præsidenten: Præsidenten gaar ut fra, at Stortinget er enig i den av præsidenten foreslaaede meddelelse til pressen.

Protokollen blev derefter oplæst uten at foranledige nogen bemerkning.

Møtet hævet kl. 12.